

Pedagogical trends in the Aegean

Vol 5, No 1 (2011)

Τεύχος 5

παιδαγωγικά ρεύματα στο Αιγαίο
διεθνής περιοδική έκδοση παιδαγωγικών προβληματισμών

Τεύχος, 5 Μάιος 2011

Με αφορμή το τέλος ενός εκδοτικού οίκου

Ελένη Σκούρτου

doi: [10.12681/revmata.31102](https://doi.org/10.12681/revmata.31102)

Copyright © 2022, Ελένη Σκούρτου

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Σκούρτου Ε. (2022). Με αφορμή το τέλος ενός εκδοτικού οίκου. *Pedagogical Trends in the Aegean*, 5(1), 107–108.
<https://doi.org/10.12681/revmata.31102>

Ελένη Σκούρτου*

skourtou@rhodes.aegean.gr

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

BRUNER, J. (2004)

Δημιουργώντας Ιστορίες

Νόμος – Λογοτεχνία – Ζωή

Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Με αφορμή το τέλος ενός εκδοτικού οίκου

Πριν από λίγους μήνες ανέστειλε τη λειτουργία του ο εκδοτικός οίκος «Ελληνικά Γράμματα», γνωστός στον ακαδημαϊκό χώρο από τους τίτλους των θεωρητικών βιβλίων του εκδοτικού του προγράμματος. Ξαφνικά δημιουργήθηκε ένα κενό τόσο σχετικά με ελληνικά πρωτότυπα έργα όσο και με φροντισμένες μεταφράσεις κλασικών έργων. Μέσα σε ένα γενικότερο σαρωτικό κλίμα (ή άλλοθι) κρίσης, οι διαμαρτυρίες εργαζομένων και αναγνώστων αποδείχτηκαν αναποτελεσματικές.

Θα σταθούμε εδώ παραδειγματικά σε ένα μεγάλο κενό που δημιουργήθηκε στην επιστημονική βιβλιογραφία με το κλείσιμο του εκδοτικού οίκου. Στα «Ελληνικά Γράμματα» είχαν κυκλοφορήσει μερικά από τα εμβληματικά έργα του μεγάλου ψυχολόγου και παιδαγωγού Jerome BRUNER, ενός εκ των εκπροσώπων της «άλλης Αμερικής». Από αυτά τα βιβλία του BRUNER θα αναφερθούμε εδώ στο βιβλίο με τίτλο: «Δημιουργώντας Ιστορίες» και υπότιτλο: «Νόμος – Λογοτεχνία – Ζωή» που κυκλοφόρησε στο 2004 με την εξαιρετική φροντίδα του Γ. Κουγιουμουτζάκη, καθηγητή του Πανεπιστημίου Κρήτης. Την ίδια χρονιά ο BRUNER είχε ανακηρυχθεί επίτιμος διδάκτορας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης.

Τι πραγματεύεται αυτό το μικρό σε εύρος και μεγάλο σε σημασίες βιβλίο;

Ο BRUNER καταπιάνεται με την αφήγηση ως μία κεντρική ανθρώπινη δραστηριότητα που δεν είναι γνώρισμα μίας συγκεκριμένης κουλτούρας μόνο, αλλά αναπτύσσεται εξίσου σε διαφορετικές κουλτούρες. Οι άνθρωποι τώρα και παλιότερα, εδώ και αλλού, στη μία ή στην άλλη γλώσσα λένε τα πράγματα όχι με το όνομα τους, αλλά εγκιβωτισμένα μέσα σε ιστορίες. Αυτό τους βοηθά να δουν και να βρουν τη θέση τους σε σχέση με τους άλλους ανθρώπους και τα πράγματα, σε σχέση με τη φύση και με ό,τι είναι πέρα από αυτή.

Ο υπότιτλος του βιβλίου δηλώνει τα πεδία, από τα οποία ο BRUNER αντλεί τα παραδείγματα για τη δύναμη της αφήγησης, ο οποία επηρεάζει τη σχέση μας με την πραγματικότητα, όχι μέσα από το πώς είναι αυτή η ίδια (πράγμα δύσκολο να προσδιοριστεί), αλλά μέσα από το πώς μία αφήγηση παρουσιάζει την πραγματικότητα. Η πραγματικότητα φαίνεται να συνθλίβει ή να μη χωρά στο νου του ανθρώπου, η αφήγησή της φαίνεται να την κάνει κατανοητή και υποφερτή.

Έτσι, σχετικά με το Νόμο, ο BRUNER μας δείχνει με μαεστρία, πώς το γράμμα του Νόμου, η κυριολεξία του δηλαδή δεν βαραίνει τόσο στην έκβαση μίας υπόθεσης όσο η αφήγηση της ίδιας υπόθεσης από διαφορετικές σκοπιές, όπου το ένα ή το άλλο στοιχείο του Νόμου τοποθετημένο με περισσότερη ή λιγότερη μαεστρία στην αφήγηση οδηγεί σε διαφορετικό αποτέλεσμα. Έτσι, ενώ ο Νόμος στη διατύπωση του είναι σαφής και ήδη από τον καιρό της Παλαιάς Διαθήκης τοποθετεί την αφαίρεση ζωής στην κορυφή των απαγορευμένων πράξεων, η τιμωρία κάποιου που έχει αφαιρέσει ζωή άλλου, δεν

* Καθηγήτρια ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Αιγαίου

εξαρτάται από αυτή την ίδια την πράξη του, αλλά από τον τρόπο που θα παρουσιαστεί από τις αντίδικες πλευρές. Η πειστικότερη αφήγηση του συμβάντος είναι η βάση της τελικής απόφασης.

Σχετικά με τη Λογοτεχνία, ο BRUNER μας λέει ότι αυτή παρουσιάζει την καθημερινότητα των ανθρώπων, στην οποία όμως δημιουργείται κάποια στιγμή ένα «χάσμα», μία ασυνέχεια, ένα απρόοπτο συμβάν. Πάνω σ' αυτό το απρόοπτο αναπτύσσεται ο συγγραφέας την αφήγησή του και αυτό είναι παραδειγματικά η επεξηγηματική πυξίδα για το πού τοποθετούν οι άνθρωποι τους εαυτούς τους.

Κι ερχόμαστε το τελευταίο σημείο, αυτό της Ζωής. Εδώ, η βασική αρχή του BRUNER (που διαπερνά εξάλλου ολόκληρο το βιβλίο) είναι ότι διαμορφώνουμε τον εαυτό μας ξανά και ξανά στη διάρκεια της ζωής μας. Προσδιορίζουμε και επαναπροσδιορίζουμε τη σχέση μας με τους άλλους συνεχώς, όταν μιλάμε και παρουσιάζουμε εμάς τους ίδιους, με τρόπους με τους οποίους θα θέλαμε να μας δουν οι άλλοι. Μάλιστα, σε ένα σημείο ο BRUNER είναι κατηγορηματικός: η δραστηριότητα αυτή (να μιλάμε δηλαδή για μας τους ίδιους) είναι δείγμα ψυχικής υγείας. Το αντίθετο (να μην μπορούμε να μιλήσουμε για μας τους ίδιους) το θεωρεί δείγμα ψυχικής διαταραχής και το ονομάζει «δυσσαφηγησία».

Ο BRUNER διαφοροποιείται ξεκάθαρα από την κλασική ψυχαναλυτική θέση που θέλει τον εαυτό να έχει διαμορφωθεί στις απαρχές της ζωής μας και μας να τον 'σέρνουμε' τρόπο τινά μαζί μας στη διάρκεια του βίου, προσπαθώντας, στην καλύτερη περίπτωση, να τον κατανοήσουμε.

Θα μπορούσαμε να γεμίσουμε ένα μεγάλο βιβλίο μιλώντας για τη σημασία του μικρού αυτού βιβλίου του BRUNER για τους παιδαγωγούς, τους θεωρητικούς της λογοτεχνίας, αλλά και για τους νομικούς. Αυτή την ώρα όμως, θεωρούμε ότι μεγαλύτερη σημασία έχει το γεγονός ότι το βιβλίο αυτό, για την ώρα τουλάχιστον, δεν είναι διαθέσιμο στην ελληνική του εκδοχή. Και αυτό είναι μεγάλη απώλεια. Δεν είναι λίγο, να έχουμε ένα σημαντικό βιβλίο σε τόσο φροντισμένη επιστημονική και γλωσσική επιμέλεια. Η κυκλοφορία του βιβλίου αυτού στην Ελλάδα (όπως και των άλλων βιβλίων του BRUNER στα Ελληνικά Γράμματα) θα πρέπει με κάποιο τρόπο να διασφαλιστεί μέσα από συμφωνίες που ίσως μπορεί να διασφαλίσει το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου ή / ο Σύλλογος Ελλήνων Εκδοτών